

4. Піддубний В.А. Освіта в Україні: тенденції розвитку // Українське суспільство: десять років незалежності (соціальний моніторинг та коментар науковців) / За ред. В.М. Ворони, М.О. Шульги. - К.: Інститут соціології НАН України, 2001. - С. 475-479

5. QS World University Rankings 2010 [Електронний ресурс] // Topuniversities. – режим доступу:<http://www.topuniversities.com/university-rankings/worlduniversity-rankings/2010>

6. Higher Education Support Act 2003 receives the Royal Assent 19 December 2003 [Електронний ресурс] // Commonwealth of Australia Law. – Режим доступу: [http://www.comlaw.gov.au/comlaw/Legislation/ActCompilation1.nsf/0/91FD9474C87B50A0CA256F85000DEF57/\\$file/HigherEducationSupport2003WD02.pdf](http://www.comlaw.gov.au/comlaw/Legislation/ActCompilation1.nsf/0/91FD9474C87B50A0CA256F85000DEF57/$file/HigherEducationSupport2003WD02.pdf)

Анна Озар

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗДОБУТКІВ РЕФОРМУВАННЯ ПОЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ

Головними чинниками розвитку системи освіти є реформи та інноваційні зміни. Останні роки минулого століття характеризуються припиненням Польщі реформувати свою систему освіти.

Досвід реформи системи освіти в Польщі свідчить про те, що запорукою ефективності функціонування сучасної школи є її демократичність, примат цінностей і вмінь над енциклопедичними знаннями, інноваційність, інтегроване та блокове навчання [7].

Розвиток освітніх реформ у Польщі досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: А. Василюк [4], Л. Гриневич [6], М. Бабияж [2], В. Лексин [9], Я. Гречка [5], Ф. Андрушкевич [1].

Найголовнішими документами, які окреслювали основні напрямки реформування освіти у Польщі, були: «Головні напрямки у вдосконаленні системи освіти в Польщі» (1994 р.) та «Програмні підстави обов'язкових загальноосвітніх предметів» (1997 р.). Згідно з ними пріоритетом для польської системи освіти є виховання людини, яка легко використовує сучасні досягнення, розуміє світ та добре орієнтується в життєвих труднощах, сприймає різні точки зору людей. Це людина, яка засвоїла знання, що допомагають їй у мистецтві життя з іншими людьми, високогуманна, культурна, яка є частиною світу і займає в ньому своє місце, розвиває власні здібності й інтереси, удосконалюється фізично та духовно [2].

Нова школа, в свою чергу, обіцяла учням безпечно та корисне для здоров'я навчання, побудову власних систем цінностей, їх становлення та вдосконалення. Школа брала на себе обов'язки привчати дітей до самостійності шляхом забезпечення високого рівня внутрішнього самоврядування. Вона відмовилася від єдиної освітньої програми у старших класах та запропонувала учням самостійний вибір своєї майбутньої професії. З часом були створені різноманітні навчальні програми для учнів з різними інтересами. У планах змін було відкриття спецкласів для школярів, які б цікавилися полоністикою, історією, літературою, інформатикою, філософією, іноземними мовами,

античною культурою та латиною, артистичним мистецтвом (для цієї спеціалізації створювались цілі артистичні школи), біологією, географією, хімією, екологією, фізикою та астрономією, математикою, фізкультурою, музикою, військовою підготовкою, валеологією, технічними науками. І хоча не всі спецкласи були створені, зреформована польська школа значною мірою врахувала ці плани [2].

Розглядаючи праці українських дослідників О. Бочарової, А. Василюк, Л. Гриневич, І. Даценко, Я. Гречки та оцінюючи загальні процеси реформування системи освіти Польщі, слід наголосити на появі великої кількості державних програм та різних інноваційних методик навчання.

З метою забезпечення спільного стандарту навчання МНО було утворено незалежний механізм його оцінювання шляхом підготовки та проведення іспитів дев'ятьма новими державними установами – Центральною та Окружними екзаменаційними комісіями (далі – ЦЕК та ОЕК). ЦЕК складається із 7 відділів: тестування учнів початкових шкіл; іспитів серед учнів гімназій; іспитів на атестат зрілості; іспитів зі спеціальності; досліджень, аналізу та оцінювання; реєстру екзаменаторів і програм удосконалення вчителів; адміністративно-господарський [7].

Одним із головних результатів реформування системи освіти стало впровадження ідеї інтегрованого й блокового навчання [4]. Перше з них пристосовує процес виховання до потреб і можливостей розвитку дітей, уможливорює запобігати стресам, які порушують їхній гармонійний розвиток.

Блокове навчання допомагає усувати «енциклопедизм». Критерії та іспити обмежують суб'єктивізм в оцінюванні учнів, торують дорогу до об'єктивної оцінки праці педагогів [4].

Результатом упровадження інтегрованого, блокового та багатобічного навчання стали пристосування рівнів навчання і виховання до періодів розвитку дітей і молоді, забезпечення їм кращого розуміння себе, інших людей і світу; вирівнювання освітніх шансів; поліпшення якості освіти.

До позитивних сторін реформи системи освіти польські дослідники також відносять: передачу шкіл до відомих органів місцевого самоврядування, відновлення інституції гімназії у системі освіти, введення системи критеріїв і зовнішніх іспитів, самодіяльність шкіл (що забезпечує різноманітність освітніх пропозицій) [7].

З 1 вересня 1999 року у Польщі на зміну двоступеневій структурі школи «8+4» була прийнята триступенева модель освіти «6+3+3». А специфікою є її структура:

1) Дошкільні навчальні заклади або однорічна підготовка шестиліток до навчання у початковій школі, яка відбувається в дошкільних закладах початкових шкіл;

2) Початкові школи, тривалість навчання в яких скорочена з 8 до 6 років із поділом на два трирічні цикли початкового та основного навчання; 3-річні гімназії – новий тип шкіл, адаптований для навчання учнів молодшого підліткового віку (13-16 років);

3) Ліцеї, навчання в яких зменшено від 4 до 3 років;

4) Технікуми, що надають повну середню освіту. Отримавши атестат зрілості, випускники можуть продовжувати навчання у професійній (післяліцейні школи терміном навчання 2,5 р.) або у ВНЗ (див. Рис. 1).

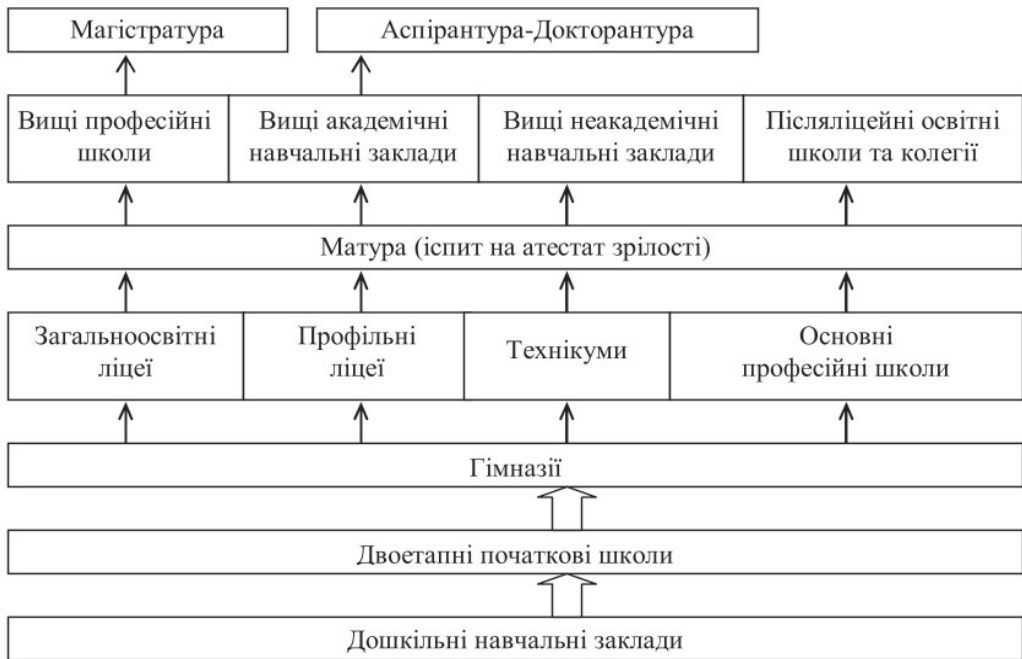

Рис. 1. Структура освіти в Республіці Польща.

Така перебудова польських шкіл є наслідком децентралізації управлінських функцій, підвищення самоуправління та відповідальності шкіл за якість загальноосвітньої підготовки, що дозволить ефективніше використовувати педагогічні кадри [2, 6].

Децентралізація управління освітою – характерна риса освітніх систем різних країн. У європейському звіті про якість шкільної освіти децентралізація освіти визначена як одна з п'яти ключових проблем майбутнього [6].

У результаті реформування польської освіти у школах запроваджені системи – внутрішнє і зовнішнє оцінювання загальноосвітньої підготовки школярів. Внутрішнє оцінювання проводиться безпосередньо навчальним закладом. Його завдання – визначити рівень умінь і знань, ступінь їхньої відповідності вимогам державного освітнього стандарту, мотивувати учнів до навчальної праці, інформувати школу та батьків про ефективність її роботи, особистий розвиток учня. Метою зовнішнього оцінювання є – підведення підсумків навчання; підвищення якості освіти; забезпечування ідентичності шкіл, свідоцтв та дипломів; накопичення інформації про реалізацію програм навчально-виховної діяльності школи. Крім того, зовнішнє оцінювання – це тестова перевірка учнів позашкільною комісією [7].

Такі реформи в освіті стимулюють та мотивують до позаурочного опрацювання матеріалу для збільшення шансів вступу в омріяний ВНЗ.

Усі випускники навчальних закладів складають іспити на атестат зрілості та мають право продовжити навчання у післяліцейних школах або ВНЗ. До післяліцейного шкільництва належать післяліцейні школи та колегії. Школи такого типу почали діяльність із 1 вересня 2005 р., і надають можливість випускникам післягімназійних шкіл отримати професію. Склавши іспит зі спеціальності, випускники отримують дипломи, що підтверджують їх професійну кваліфікацію. Форма навчання в них – денна, вечірня та заочна [8].

Зараз польська школа виховує людину не як знаряддя в руках держави, а як вільну особистість. Замість старого авторитарного підходу в освіті ми бачимо суб'єкт-суб'єктний підхід.

Зміни польської системи освіти дуже схожі на ті, які проходили в Україні в кінці 80-х – на початку 90-х рр. Реформа освіти має робити все, щоб виховувати гармонійно розвинену особистість, людину XXI ст., впевнену в собі, професійно підготовлену, незалежну в мисленні. Для досягнення цієї мети в Україні варто надати більшої самостійності університетам та школам, як це було зроблено у Польщі. Досвід нашого західного сусіда показує, що, незважаючи на фінансові труднощі, з якими зіткнулася польська освіта у I-й половині 90-х рр., перехід освітніх закладів під керівництво адміністративних одиниць все ж приносить великі позитивні зміни у вихованні активних, самодостатніх, незалежних та творчих людей, громадян Польщі.

Досвід польської реформи освіти не можна не помічати. Він став наочним прикладом системних змін, поштовхом до яких було спільне бажання мати якісну сучасну освіту. Ще більш цінний цей досвід для нас, українців, у контексті географічної та культурної близькості наших країн.

Список використаної літератури

1. *Андрушкевич Ф.* Інновації в польській та українській освіті : як наслідок підписання європейських освітніх декларацій : (порівняльний аналіз) / *Фабіан Андрушкевич* // Директор шк., ліцею, гімназії. – 2011. – № 2. – С. 32–40
2. *Бабияж М.* Сельская школа в Польше // Педагогика. – 2006. – № 1. – С.106–107
3. *Бочаров С.В.* Модернізація польської системи освіти // Наука. Релігія. Суспільство. – 2009. – №3. – С. 23– 27.
4. *Васильюк А., Ляшенко Л.* Нові підходи до планування і реформування освіти (зарубіжний досвід) // Освіта і управління. – 2002. – Т. 5. – № 1. – С.59–68.
5. *Гречка Я. Р.* Особливості державно-громадського управління освітою в Польщі : Дис... канд. наук: 25.00.02 / Яна Романівна Гречка. – 2009. – 215 с.
6. *Гриневиц Л.* Децентралізація управління освітньою системою (на прикладі Польщі) // Освіта і управління. – 2004. – № 3. – С.153–160
7. *Євтушенко Ю.* Польська реформа у сфері освіти – приклади освітнього досвіду [Електронний ресурс] / Ю. Євтушенко // [Веб-сайт] – електронні дані.
8. *Карпенко О. В.* Тенденції державного реформування освітніх послуг в Республіці Польща / О.В. Карпенко // Педагогіка і психологія. – 2011. - №4. – С.125–135.
9. *Лексин В.* Общая теория реформ. Контуры и система исследования / *Лексин В., Швецов А.* //Теория и практика организации проведения реформ. Сборник трудов Института системного анализа РАН. – М., 1995. – С. 6–51.